

Phương pháp Nghiên cứu Kinh tế

cuu duong than cong. com

TS. Kiều Thanh Nga
Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam
Email: kieuthanhnga@iames.gov.vn
Tel: 0986654176

Chương 5:

PHƯƠNG PHÁP ĐIỀU TRA HIỆN TRƯỜNG

- Các phương pháp chọn mẫu và xác định cỡ mẫu
- Điều tra bằng bảng hỏi
- Quy trình thiết kế điều tra
- Một số mẫu phiếu thiết kế điều tra

**1. Chuẩn bị
Khảo sát**

Xác định
đề tài
Mục tiêu

Xây dựng
Kế hoạch

Xây
dựng
bảng
hỏi

PP
Chọn
Mẫu

**2. Thực hiện
Khảo sát**

Thu thập-Xử lý- Phân tích
viết báo cáo

**3. Báo cáo
Kết quả
Khảo sát**

Báo cáo

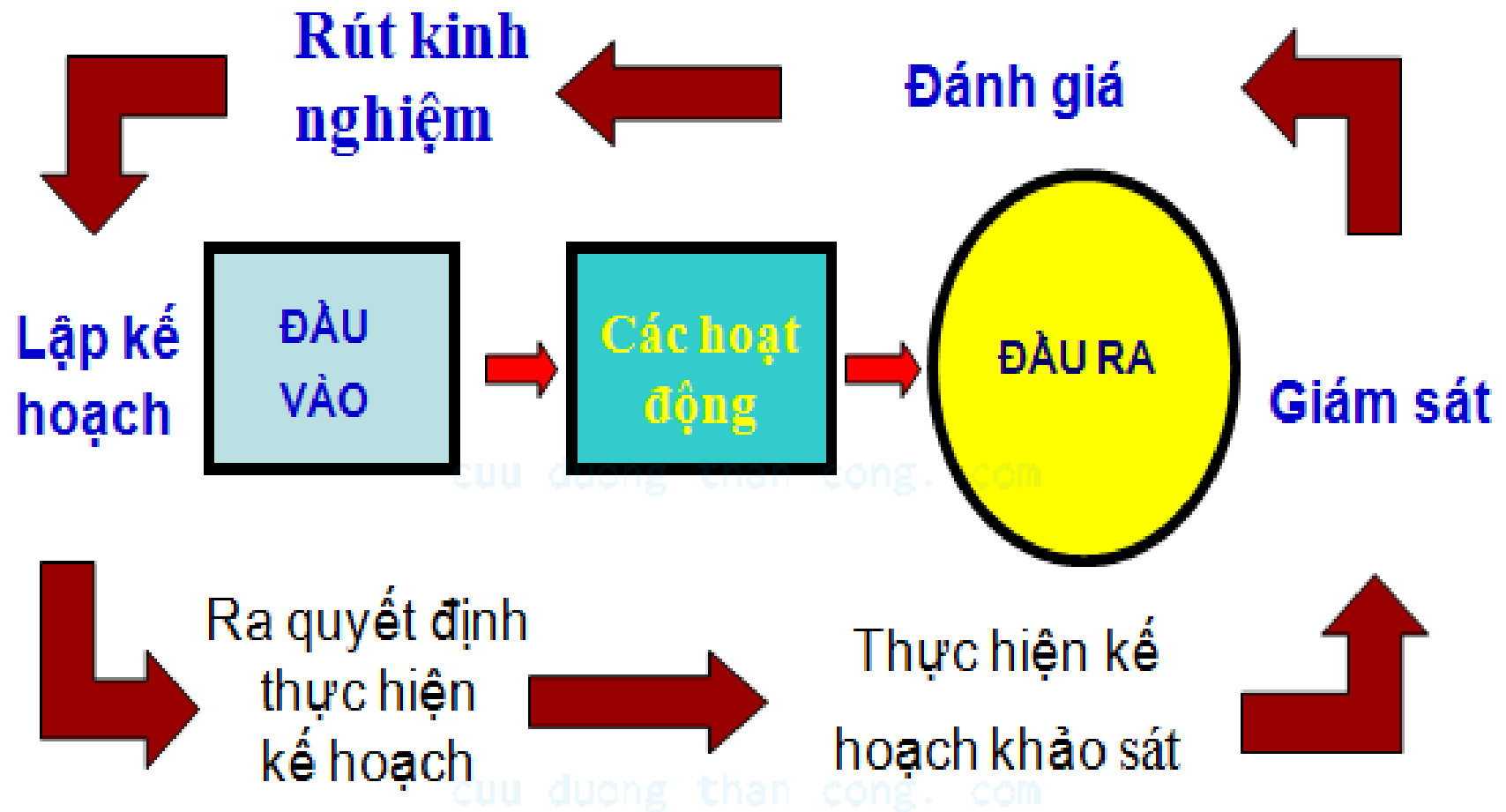
Kết quả khảo sát

Thực hiện điều tra, khảo sát như thế nào?

- Cần trả lời những câu hỏi sau đây:
- Khảo sát về chủ đề gì? Thuộc lĩnh vực gì?
- Khảo sát nhằm mục tiêu gì?
- Mục tiêu cụ thể (rõ ràng)
- Mục tiêu đo lường được (có các chỉ báo)
- Mục tiêu khả thi (thực hiện được)
- Mục tiêu thực tế (thiết thực)
- Mục tiêu có thời hạn (bao giờ làm xong)

cuu duong than cong. com

Xác định đề tài để điều tra

Quy trình lập kế hoạch khảo sát

- Đầu vào: kinh phí (bao nhiêu?), nguồn nhân lực (có chuyên nghiệp?), các phương tiện khác (là gì?)
- Các hoạt động: Cần xác định rõ hoạt động nào tự làm, hoạt động nào cần thuê khoán chuyên môn
- Đầu ra: các bảng hỏi đã được trả lời (số lượng?), bản báo cáo kết quả khảo sát (bao nhiêu trang?)
- Giám sát, đánh giá, rút kinh nghiệm: có sự tham gia của các nhà chuyên môn không? có nhanh chóng, kịp thời không?

Một số chú ý khi lập kế hoạch khảo sát

Mẫu khảo sát: Là đối tượng khảo sát được chọn.
Chọn mẫu phải mang tính ngẫu nhiên, nhưng cũng phải mang tính đại diện, tránh chọn mẫu theo ý nghĩ chủ quan của nhà quan sát

Kỹ thuật chọn mẫu:

- + Chọn mẫu phi xác suất: không quan tâm đến cơ cấu xã hội của mẫu và tỷ lệ % của mẫu so với khách thể nghiên cứu
- + Chọn mẫu xác suất: Chọn ngẫu nhiên, nhưng theo 1 tiêu chí nào đó để đảm bảo tính đại diện của mẫu

Phương pháp chọn mẫu và xác định cỡ mẫu

- Lấy mẫu ngẫu nhiên (random sampling)
 - Chọn mẫu sao cho mỗi đơn vị lấy mẫu có cơ hội hiện diện trong mẫu bằng nhau
- Lấy mẫu hệ thống (systematic sampling):
 - Đánh số thứ tự các đơn vị, chọn một đơn vị ngẫu nhiên có số thứ tự bất kỳ. Lấy 1 số bất kỳ làm khoảng cách mẫu. Ví dụ chọn các hộ đánh số 3, 13, 23...

Một số hình thức chọn mẫu xác suất

- Lấy mẫu phân tầng (stratified sampling)
 - Chia đối tượng nghiên cứu thành nhiều tầng, các đơn vị trong tầng có đặc trưng giống nhau về địa lý, độ tuổi, giới tính...
 - *Lấy mẫu ngẫu nhiên phân tầng*: Trong mỗi tầng chọn ngẫu nhiên. Ví dụ: như điều tra ở 10 xã, ở mỗi xã chọn ngẫu nhiên 10 hộ.
 - *Lấy mẫu hệ thống phân tầng*: Trong mỗi tầng chọn theo lấy mẫu hệ thống
 - Trong lấy mẫu phân tầng, thông thường kích cỡ mẫu được chọn theo kích cỡ của tầng (stratum). Ví dụ như điều tra ở Hà Nội và Hà Giang, dân số Hà Nội gấp 10 lần Hà Giang => chọn mẫu có kích cỡ ở Hà Nội gấp 10 Hà Giang.

Một số hình thức chọn mẫu xác suất

- Lấy mẫu từng cụm (Cluster sampling)
 - Chia đối tượng nghiên cứu thành từng cụm. Tuy nhiên khác với lấy mẫu phân tầng, các đơn vị trong cụm có thể không đồng dạng với nhau.
 - Trong các cụm có thể lấy mẫu ngẫu nhiên hay lấy mẫu hệ thống
 - Thông thường các "cụm" này là các yếu tố đã tồn tại tự nhiên.
 - Ví dụ, chúng ta cần điều tra 100 hộ gia đình trong một thành phố. Thành phố có 200 phường, người điều tra chọn 5 phường để điều tra và phỏng vấn 20 hộ ở mỗi phường.

Một số hình thức chọn mẫu xác suất

- Mức độ chính xác
- Nguồn lực
- Thời gian
- Hiểu biết trước về tổng thể
- Phạm vi nghiên cứu toàn quốc hay địa phương
- Nhu cầu về phân tích thống kê

cuu duong than cong. com

cuu duong than cong. com

Thế nào là thiết kế mẫu thích hợp

Chọn mẫu:

- ▶ u quá lớn: chi phí lớn
- ▶ u quá nhỏ : Thiếu tin cậy.
- ▶ n về phương pháp

Xử lý kết quả điều tra:

- ▶ u nhỏ nên xử lý tay
- ▶ n mềm SPSS
(Statistic Package for Social Studies)

u

- **Phần mở đầu:** giới thiệu tổ chức và mục tiêu cuộc khảo sát, chỉ dẫn cách trả lời, nêu quy tắc đảm bảo khuyết danh, bảo mật, tự nguyện
- **Phần nội dung:**
 - - Một (số) câu hỏi chung
 - - Các câu hỏi cụ thể tập trung vào đề tài
 - - Các câu hỏi về cá nhân người trả lời (tuổi, giới tính, học vấn...)
- **Phần kết thúc:**
 - - Câu hỏi kết thúc: ví dụ, ông/bà có ý kiến gì khác không?
 - - Ghi nhận sự hợp tác: Cảm ơn ông/bà

cuu duong than cong. com

Cấu trúc bảng hỏi: 3 phần

- Xác định cụ thể thông tin cần thu thập
- Xác định loại câu hỏi và cách thu thập
- Xác định nội dung từng câu hỏi
- Xác định hình thức trả lời
 - Câu hỏi mở: người trả lời tự do trả lời. Ưu điểm cho biết đầy đủ ý kiến. Nhược điểm: khó mã hóa, tổng hợp. Thích hợp với nghiên cứu nhằm khai thác thông tin, định tính hay trên quy mô nhỏ.
 - Câu hỏi đóng: cho sẵn đáp án và đánh dấu câu trả lời phù hợp nhất. Ưu điểm: dễ mã hóa, tổng hợp, phân tích. Nhược điểm: có thể không phù hợp với ý kiến trả lời. Thích hợp với các nghiên cứu quy mô lớn, định lượng cuuduongthancong.com
- Câu hỏi định lượng: hỏi về số lượng, ví dụ quý vị sinh năm nào?
- Câu hỏi định tính: hỏi về định danh, ví dụ quý vị ở nông thôn hay thành thị? Quý vị làm nghề gì?
- Câu hỏi về sự kiện thực tế: hỏi về những gì xảy ra trên thực tế. Ví dụ, quý vị làm nghề gì?
- Câu hỏi về thái độ: hỏi về quan điểm. Ví dụ, quý vị có hài lòng với nghề nghiệp của mình không?

Quy trình thiết kế bảng hỏi

- Đặt câu chữ cho câu hỏi: đảm bảo tính rõ ràng, đơn nghĩa, đơn giản
- Xác định trật tự logic các câu hỏi:
 - Câu hỏi đơn giản trước, phức tạp sau
 - Câu hỏi gợi thích thú trước
 - Tổng quát trước, chi tiết sau
 - Các câu hỏi phức tạp, nhạy cảm, khó trả lời nên để sau cùng
 - Sắp xếp trật tự theo logic của vấn đề cần tìm hiểu, chia thành các nhóm câu hỏi phù hợp

Quy trình thiết kế bảng hỏi

- Xác định hình thức bảng câu hỏi: trình bày rõ ràng, dễ theo dõi, hạn chế số lượng câu hỏi quá nhiều hay quá ít, hạn chế các câu hỏi dài dòng
- Chỉnh sửa bảng câu hỏi
- Phỏng vấn thử: 5-7 đối tượng. Chỉnh sửa lần cuối và in bảng câu hỏi

cuu duong than cong. com

cuu duong than cong. com

Quy trình thiết kế bảng hỏi

- **Câu hỏi trả lời theo phương án có/không**

Ví dụ: 1. Cơ sở có giấy chứng nhận ĐKKD không?

☐ Có

☐ Không

- **Câu hỏi có nhiều phương án trả lời**

Cơ sở của Ông/Bà chủ yếu hoạt động trong lĩnh vực nào?

1. ☐ Công nghiệp

2. ☐ Dịch vụ

3. ☐ Thương mại
nghịệp

4. ☐ Nông

Một số loại câu hỏi thông dụng

- **Câu hỏi có nhiều phương án trả lời có trọng số**

Ví dụ: Ông/bà cho biết tầm quan trọng của các yếu tố sau với cơ sở (cho điểm từ 1 tới 5 trong đó 1 là thấp nhất và 5 là cao nhất)

1. Vốn	1	2	3	4	5
2. Lao động	1	2	3	4	5

- **Câu hỏi mở**

Ông/bà cho biết khó khăn lớn nhất của doanh nghiệp là gì:

.....

.....

.....

Một số loại câu hỏi thông dụng

- Không sử dụng câu hỏi kép
 - Ví dụ: trong huyện của anh có chương trình dạy nghề nào cho thanh niên và phụ nữ?
- Không dùng các câu hỏi gợi ý
 - Ví dụ: **Có phải là** anh gặp khó khăn khi tiếp cận vốn?
- Không hỏi các câu hỏi quá chi tiết, khó trả lời
 - Ví dụ: Trong **30 ngày qua**, anh dùng Internet **bao nhiêu tiếng**?

Những lưu ý khi xây dựng bảng hỏi

- n đưa những câu hỏi một nghĩa
- Tránh đụng những chủ đề nhạy cảm
 - “Ông/Bà đã bị can án bao giờ chưa?”
- Không hỏi các câu hỏi sử dụng từ đa nghĩa, trừu tượng, phức tạp, khó hiểu.
 - *Hỏi 1 nông dân: **Chi phí cố định** trong **sản xuất lương thực** của hộ ông/bà trong năm 2010 là bao nhiêu?*

cuu duong than cong. com

Những lưu ý khi xây dựng bảng hỏi

- **Đặc điểm của việc thực hiện điều tra**
- **Ai sẽ thực hiện điều tra?**
- **Huấn luyện cho phỏng vấn viên**
 - Liên lạc với đối tượng cần phỏng vấn
 - Đưa ra câu hỏi
 - Làm rõ thêm câu trả lời
 - Ghi chép các trả lời lên bảng câu hỏi
 - Kết thúc cuộc phỏng vấn

Thực hiện điều tra

- **Những nguyên tắc của phỏng vấn điều tra**

- Nguyên tắc cơ bản:

- Có sự trung thực
 - Có sự kiên trì
 - Chú ý đến sự chính xác và chi tiết
 - Biết lắng nghe
 - Biết giữ kín thông tin
 - Tôn trọng quyền của người khác.

Thực hiện điều tra

○ **Công việc điều tra viên:**

- Hoàn tất số lượng cuộc phỏng vấn được giao theo kế hoạch.
- Theo đúng chỉ dẫn
- Hết sức nỗ lực để giữ đúng tiến độ
- Kiểm soát được mọi cuộc phỏng vấn mình thực hiện
- Hoàn tất bảng câu hỏi được giao một cách kỹ lưỡng
- Kiểm tra lại mọi bảng câu hỏi đã hoàn thành
- So sánh bảng câu hỏi hoàn thành so với chỉ tiêu

cuu duong than cong. com

Thực hiện điều tra

- **Quản lý việc điều tra**

- Triển khai công việc cho các điều tra viên
- Giám sát công việc của các điều tra viên
 - Kiểm soát nỗ lực làm việc
 - Kiểm soát chất lượng công việc
 - Giám sát việc thực hiện đúng theo qui trình chọn mẫu
 - Giám sát việc phỏng vấn đúng người
 - Giám sát sự trung thực của điều tra viên

cuu duong than cong. com

Thực hiện điều tra

1. Phiếu khảo sát nhu cầu học môn PPNCKH
2. Phiếu khảo sát nhận thức và nhu cầu các bên liên quan về phát triển Khu dự trữ sinh quyển sông Hồng

cuu duong than cong. com

cuu duong than cong. com

**Nghiên cứu 1 số mẫu thiết kế
phiếu điều tra**

Hết chương 5

cuu duong than cong. com

**Cảm ơn các em đã chú ý
lắng nghe!**

cuu duong than cong. com